

Analyse Chopin Wals Op. 34 nr.2 in A mineur

Algemene observaties

Op. 34 bestaat uit drie walsen, in As majeur, A mineur en F majeur.

De titel “Valse brillante” kan op het eerste gezicht vreemd aandoen; een schitterende wals in mineur? In 1831 gecomponeerd, in 1838 uitgegeven en opgedragen aan Barones d'Ivry. De Poolse opstand van 1830-1831 was gaande en het jaar 1831 is het eerste jaar van wat Alan Walker in zijn biografie van Chopin “an exile in Paris” noemt.

Uiteraard is er wat de wals betreft verwantschap met oudere dansen in driedelige maatsoort, zoals Deutscher en Ländler. Met betrekking tot Chopins achtergrond is er natuurlijk de directe link met de *Mazurka*, eveneens in een driedelige maatsoort. Weber's Aufforderung zum Tanz (1819) speelde een belangrijke rol bij de opkomende populariteit van de wals. Joseph Lanner en Johann Strauss werden belangrijke vertegenwoordigers als componist van de wals in de publieke dansgelegenheden. De wals werd een van de populairste dansen in de 19^e eeuw in het publieke domein en bleef ook daarna populair; zelfs binnen de jazz.

Chopin en de wals

Chopins benadering van de wals heeft zich vanaf het begin losgemaakt van de wals om op te dansen. Het zijn composities waarin een grote variëteit aan muzikale karakters/stemmingen kan worden aangetroffen, zelfs binnen één wals. Deze wals in A mineur is daar een voorbeeld van.

Deze wals wordt gekenmerkt door vrijheid in timing (“rubato”), vrijheid in ritmiek (7 over 2, 7 over 3), een grote variëteit in harmonische kleuren en een uitgekiend gebruik van dissonanten binnen op zichzelf eenvoudig akkoordmateriaal.

Vormschema

Het is een eenvoudige *rijvorm* die kan worden weergegeven met het volgende letterschema:

	A	B	C	D1	D2	B	C	D1	D2	A	E1	E2	A
Maat	1	16	36	52	68	84	104	120	136	152	168	176	188
Toons.	Am		C/Am	A	Am		C/Am	A	Am		C	E	Am

Geleding en geleidingspunten

De geleidingspunten komen tot stand door een verandering in textuur, kleur (toonsoort en harmonie) en periodisering (groepering van maten).

- A: de melodievoerende stem is een binnenstem terwijl de harmonie redelijk statisch is door de gebruikte bourdon (orgelpunt).
- B: de melodievoerende stem verschuift van binnenstem naar bovenstem, orgelpunt verdwijnt, er verschijnt een stapsgewijs stijgende baslijn van (1) richting (5).
- C: kleurverschuiving naar majeur, pendelen tussen I en V; kleurverschuiving terug naar mineur pendelen tussen I en V.

- D1: plotseling A majeur; in de nazin kleine kleurverschillen t.o.v de voorzin: resp. V-VI en V- verlaagd VI (overm. 6 op derde tel)
- D2: plotseling A mineur en gebruik van Np. 6 en de daarmee verbonden chromatische beweging rond de a (Bb-A-G#-Fx-G#-A).

Hierna worden B – C - D1 – D2 herhaald.

- A: terugkeer van het begin
- E1: verandering naar C majeur, de baslijn heeft de meeste melodische aktiviteit. Harmonisch pendelen tussen I en V in C; hetzelfde lijkt daarna te gebeuren tussen I en V in A mineur, V wordt bereikt met een “French sixth” en het E majeur akkoord ontpopt zich als een tijdelijke tonika.
- E2: textuur blijft onveranderd; maar wel is de beweging naar E majeur (BovenMediant van C) kleurrijk. Er lijkt een afsluiting te komen in E, maar E fungeert als V van A mineur als voor de laatste keer het
- A deel terugkeert. De cirkel is rond. Het begin fungeert als einde.

Frasering

Groepering van maten is het over het algemeen heel regelmatig en evenwichtig en blijft daarmee dicht bij de gebalanceerde groepering van maten die kenmerkend is voor dansvormen.

- A: 8+8 (= 4+4+4+4)
- B: 8+8+4
- C: 4+4+4+4
- D1: 8+8
- D2: 8+8
- A
- E1: 8 (4+4)
- E2: 4+4+4
- A

Harmonische patronen

Cadenzen, uiteraard op fraseringsmomenten, maar ook in onderdeel C met gebruik van voortdurend V-I in C majeur en A mineur.

Bourdon/orgelpunt in vormdeel A (maar ook liggende tonen in de bovenstem in vormdeel B...)

De beweging van de baslijn van (1) naar (5) in onderdeel B, een stijgend pentachord, is een voor de tijd zeer algemeen patroon dat terug te voeren is op de Regel van het Octaaf:

Dissonanten en hun behandeling

Eerder werd opgemerkt dat het akkoordmateriaal dat Chopin in deze wals gebruikt relatief eenvoudig is. Door het gebruik van alteraties in combinatie met smaakvolle dissonanten wordt de luisteraar steeds weer verrast.

Gangbare voorhoudingen en oplossingen worden gebruikt zoals:

6-5

9-8

7-6

maar ook in combinaties:

|6-5|

|4-3|

|9-8|

|4-3|

Een bijzondere is de stijgend oplossende voorhouding #4-5.

Bijzonder vanwege de tritonus die dan optreedt.

Soms wordt een dissonant niet gevolgd door een directe oplossing maar door een rust (maat 17 en 19). Een typisch Chopin kenmerk.

Chromatische omspelingen van akkoordtonen komen ook regelmatig voor.

Kleurwerking

Bijzondere kleurwerking ontstaat als een gelijkblijvende *contour* van een melodische stem op een nieuwe manier wordt ingevuld: Het lijntje 3-2-1-7-1 in resp A majeur en A mineur is daar een mooi voorbeeld van. Zie Vormdeel D1 en D2

Het kleurverschil tussen majeur en mineur wordt extra benadrukt door het gebruik van het Napels sextakkoord in A mineur (met de bekende chromatische omspeling van de tonicatoon: bes-a-gis-a).

Harmonie en dissonantgebruik

In het eerder gepresenteerde vormschema zien we dat het toonsoortverloop pendelt tussen A, C en tegen het einde E (eenmaal) bereikt; een drieklankpatroon. Tertsverwantschap i.p.v. de eerder in de barok en klassieke tijd “gebruikelijke” kwart-kwint-relatie.

Bijzonder is het gebruik van II7 als wisselakkoord binnen I in het A deel.

- Dissonanten op een licht maatdeel gevolg door een rust (17, 19)
- Veel voorhoudingen: soms dalend en dan weer stijgend oplossen; #4-5 (25); soms paarsgewijs in tertsen en sexten (37, 39)
- Regelmatig chromatische omspeling van akkoordtonen (54, 58)

In het B-deel is de harmonisatie van de baslijn die van (1) naar (5) loopt bijzonder. Het raamwerk is traditioneel, de uitwerking verrassend: (1)-(2)-(2)-(3)- (#3)-(5)-(6)-(5).

Bass line moving stepwise from (1) to (5):

1. simple diatonic

Am E/B Am/C Dm Am/E Am

I V₄⁶ I⁶ IV V I

2. Chopin version: inserted and substituted chords

Am E7/B B[°]7 F/C A/C# Dm Dm/F E

I V₃⁴ VII₃⁶ VI₄⁶ a.d. V₅⁶ IV IV⁶ V

*a.d. = tussendominant (applied/secondary dominant)

Harmonisch uittreksel

Een harmonisch uittreksel in de vorm van een eenvoudig speelbare akkoordzetting is in een apart PDF bestand opgenomen.